

дослідження охоплюють повний цикл від аналізу потреби та створення ескізу до успішного виготовлення адаптивного повсякденного костюма, що може бути впровадженим у масове виробництво.

Література

1. Кулешова С., Луцевська О., Лебединська О. Аналітичний огляд сучасного стану напрацювань з проєктування адаптивних реабілітаційних виробів. *Вісник Хмельницького національного університету: Технічні науки*. 2023. №2. С. 181-188.
2. Bukhantsova Liudmyla, Lushevskia Olena, Kovalchuk Dmytro, Zacharkevich Oksana, Krasniuk Larysa, Koshevko Yulia, Khasanova Oksana and Bazylchuk Oleg. Adaptive clothing design for injured people. *Fibres and Textiles* 31(3-4), 2024. P. 21-31. DOI: 10.15240/tul/008/2024-3/4-003

УДК 7.05:
687.01

ІРИНА СОЛОВІЙ

Львівська національна академія мистецтв, Україна

КОНЦЕПЦІЯ БІОДИЗАЙНУ В УКРАЇНСЬКІЙ МОДІ

Мета. Дослідження теоретичних засад та практичної реалізації концепції біодизайну в українській моді через аналіз творчості дизайнерів, що працюють з біоматеріалами.

Ключові слова: біодизайн, стала мода, сталий розвиток, біоматеріали, мікошкіра.

Постановка завдання. Біодизайн переосмислює відносини між модою та природою через створення виробів, які не руйнують екосистеми а залишаються їх органічною частиною. Завданням дослідження є аналіз теоретичних підходів біодизайну та особливостей їх реалізації в українському контексті.

Методи досліджень. Дослідження базується на теоретичному аналізі наукової літератури, вивченні конкретних дизайнерських проєктів, узагальненні та систематизації отриманої інформації.

Результати досліджень. Теоретичні засади біодизайну ґрунтуються на розумінні природи не лише як джерела натхнення чи ресурсу, а як активного співучасника творчого процесу. К. Коллет визначає біодизайн як інтегрування живих організмів та біологічних процесів безпосередньо в дизайн-практику та виробничий цикл, підкреслюючи орієнтацію на регенеративність та циклічність, властиві природним екосистемам [4]. В. Маєрс наголошує, що біодизайн принципово відрізняється від біомімікрії, оскільки природа тут виступає не тільки як об'єкт для наслідування, а як активний учасник творчого процесу [5]. На практиці біодизайн реалізується через

використання живих організмів (грибів, бактерій, водоростей) у створенні нових матеріалів, розробці біорозкладних тканин та проектуванні виробів з властивостями живих систем.

В Україні концепція біодизайну не є надто поширеною, однак відображена в творчості низки дизайнерів та здобуває міжнародне визнання. Яскравим прикладом є Дарина Цапенко. У 2020-му році дизайнерка стала переможницею «Премії з біоарту та дизайну» [2]. Однією з її перших експериментальних робіт є плащ, створений з насіння чіа на основі марлі з рослинного волокна. Особливість цього виробу полягає в тому, що його потрібно «вигулювати» під дощем або поливати як рослину протягом періоду формування, який триває від 10 днів до 3 тижнів. Проект «Grain Loves Rain» («Зерно любить дощ») втілює ідею живої екосистеми, що потребує постійної взаємодії з природними умовами. Виріб «Борщова гуня», представлений на Нідерландському тижні дизайну, демонструє синтез традиційних технік та сучасних біотехнологій. Гуня створена у співпраці з професором Утрехтського університету Ханом Востеном, виготовлена з конопляної фібри та міцелію, де грибниця функціонує як природний з'єднувач волокон. Унікальність проекту полягає у застосуванні натуральних барвників з інгредієнтів борщу для фарбування матеріалу (Рис.1(а)). Інший проєкт дизайнерки «Cutting Edge Beans» («Різана квасоля») розширює дослідження природних матеріалів, де квасоля розглядається одночасно як естетичний елемент, біоматеріал та харчовий продукт. Дизайнерка вивчає симбіотичні зв'язки між квасолею та грибами, створюючи об'єкти, де міцелій підвищує харчову цінність продукту (Рис.1.(б)). Проект має соціальну складову, спрямовану на збереження місцевого виду квасолі в регіоні Гронінген, Нідерланди [1]. Також дизайнерка створила біорозкладну весільну сукню з вінтажного лляного мережива та міцелію, яка втілює ідею унікальності моменту й тимчасовості речі. Українське лляне мереживо слугувало живильним середовищем для голландського гриба, створюючи цілісну біологічну структуру (Рис.1.(в)).

Рис. 1. Дарина Цапенко.

а) «Борщова Гуня», б) «Різана Квасоля», в) біорозкладна сукня

У 2024 році Дарина Цапенко у колаборації із брендом TG Botanical на Копенгагенському тижні моди продемонструвала тканини, оброблені грибами для створення унікальної текстури, пофарбовані натуральним барвником з подорожника із застосуванням соку капусти для посилення зеленого відтінку. Творчість Дарини Цапенко репрезентує експериментальний напрям українського біодизайну, що поєднує мистецтво, дизайн та біотехнологію. Її проекти демонструють, що біодизайн пропонує не лише технологічні рішення, але й нову естетику природних процесів. За словами дизайнерки, «Біодизайн змінить світ. Не тільки моду. Власне, моду так само. Уже змінює» [2].

Інший приклад втілення концепції біодизайну демонструє бренд Gaptuvalna, створивши перший в Україні локально виготовлений виріб з мікошкіри – піджак, представлений на Ukrainian Design and Innovation Week 2024. Мікошкіра – матеріал на основі грибного міцелію, утворює міцні, легкі та гнучкі мережеві структури, які за своїми властивостями замінюють шкіру тваринного походження. Однією з ключових переваг мікошкіри є її виробництво з відновлюваних ресурсів, а також те, що виробничий цикл скорочується з 2-3 років (традиційна шкіра) до 60 діб для 2 метрів мікошкіри [3].

Висновок. Дослідження демонструє розвиток біодизайну в українській моді, що успішно інтегрується у глобальний контекст сталого розвитку. Творчість Дарини Цапенко репрезентує експериментальний художній підхід, тоді як бренд Gaptuvalna втілює практичне застосування біоматеріалів у функціональному одязі через повністю локальне виробництво. Обидва напрями поєднують інноваційні біотехнології з українськими культурними традиціями, реалізуючи теоретичні засади біодизайну, де природа виступає активним співучасником творчого процесу. Отож біодизайн має значний потенціал як одна з перспективних можливостей сталого розвитку модної індустрії і заслуговує на увагу з боку дослідників та дизайнерів що працюють у сфері сталого розвитку моди.

Література

1. Гуня з конопляного волокна та плащ із насіння чіа. веб-сайт. URL: <https://promprylad.ua/ua/gunya-z-konoplyanogo-voлокna-ta-plashh-iz-nasinnnya-chia-sotsialna-dizaynerka-dasha-tsapenko-nadave-novih-sensiv-pobutovim-recham/> (дата звернення: 05.09.2025)
2. Atelier Dasha Tsapenko. URL: <https://www.druk.press/jak-tvoryt-ukrajinska-dizajnerka-masha-tsapenko/2/> (дата звернення: 12.09.2025)
3. Gaptuvalna. Мікошкіряний піджак "Bixa": веб-сайт. URL: <https://gaptuvalna.com/catalog/mikoshkiryani-pidzhak-viha/> (дата звернення: 12.09.2025)
4. Collet C. Biotextiles: Evolving Textile Design Practices for the Bioeconomy and the Emerging Organism Industry. Biomimetics. 2020. Vol. 5(2). P. 31.
5. Myers W. Bio Design: Nature + Science + Creativity. Revised and expanded edition. New York : MoMA Design Store, 2018. 304 p.